

τῇ τάγαθοῦ θεωρίᾳ, μᾶλλον ἐν πολιτείας αὐτὴν ἀξιοῦντος ἐκείνου. πρὸς ἣν δὴ δόξαν καὶ Ἀριστοτέλης ἐν ἠθικοῖς ἀπαντᾷ. ἦν δὲ τίς σε ἐρηται τὸν ἀνθρωπον ἐκεῖνον καὶ τὸν ἵππον καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἐκείνην τίς ἐστίν, ἐλεγχθήσῃ L 104 παρὰ πόδα μηδὲν εἰδώς. ἀποκρινόμενος μὲν μηδ' ὅτιοῦν, ἰλιγγιῶν δ' ὑπ' ἀπορίας, 5 πολλά χασμώμενος καὶ ὁ νῦν μεγαλαυχίας τε καὶ φρονήματος ἀπρεποῦς ἐμπλεως ὢν, τῶν κανθηλίων τότε εὖ ἴσθ' ὅτι διοίσεις οὐδέν.

Ἐπειτα τοσαύτην ἀμαθίαν αὐτὸς νοσῶν καὶ οὕτω τοι πόρρω τῆς ἀληθείας 6 ἀποπλανώμενος, Θεοδώρῳ φῆς μὴ πάνυ τοι τῆς ἀληθείας μεμεληκέναι, ὅτι B 14 οὐχ ἔπεται τῇ Πλήθωνος δόξῃ, ἀλλὰ τῇ Ἀριστοτέλους, ἀνδρὸς πολλῶ ἀμείνονος 10 ἢ κατὰ Πλήθωνα. αὐτὸς μὲν ὁ Θεόδωρος οὐκ ἔσθ' ὅπου τὸ ψεῦδος τῆς ἀληθείας κενῆς ἐνεκεν δόξης, ὡς αὐτὸς φῆς, πεφώραται προτετιμηκώς. τούναντίον μὲν οὖν οὐδέν αὐτῆς μᾶλλον ἐκ νέου παρὰ πάντα τὸν αὐτοῦ βίον πεπρεσβευκῶς φαίνεται. οὐκ οὐκ αὐτῶ οὔτε περὶ τῶν μεγίστων, ἐν οἷς πολὺς κίνδυνος ἀπο- 15 πεπλανῆσθαι τοῦ ἀληθοῦς, οὔτε περὶ τῶν φαυλοτάτων παρὰ τὸ ἀληθές οὔτε δεδόξασται τι ὡς γοῦν ἐφικτὸν ἀνθρωπίνῃ φύσει οὔτε συγγέγραπται. ἀλλὰ φύσει τε ἀρίστη καὶ πρὸς τῇ φύσει σπουδῇ καὶ πρό γε τούτων τῶ τοῦ θεοῦ φόβῳ, δι' ὃν ἡ ἔλλαμψις τε καὶ ἡ τοῦ πόθου πλήρωσις παραγίνεσθον, πάνθ' ἄπερ ἐγκεχείρηκεν, ἢ φησι Πλάτων, »δίκην ἐλαίου ἀψοφητὶ ῥέοντος«, λείως τε καὶ ἀπταιστως καὶ ἀνυσίμως κατορθῶν ἐν ἑκατέρῃ τῇ φωνῇ φαίνεται.

20 Σὺ δ', ἐμπληκτε, νοῦ τε παχύτητι καὶ τρόπων μοχθηρίᾳ καὶ κενῆς ἔρωτι 6 δόξης τὸ μὲν ἀληθές οὐδέποτ' ἐζήτησας οὔτε παρὰ σαυτοῦ εὐρεῖν οὔτε παρ' ἑτέρου μαθεῖν. τερατείαις δὲ χαίρων καὶ καινοτομίαις αἰεὶ φασματολογεῖς, καὶ πλάττων καινά τινα ὄσας ὥρας διηγῆ τοὺς ἀπλουστέρους ἐκπλήττων. μυριάκις δὲ τῆς ἡμέρας μεταδοξάζων τε καὶ μεταβαλλόμενος νῦν μὲν τοῖς Πλάτωνος 25 τίθεσαι, νῦν δὲ τοῖς Ἀριστοτέλους, τὰ πλείω δὲ τοῖς Ἀριστίππου καὶ Πύρωνος, τὸ μὲν ἀληθές πάντῃ τε καὶ πάντως ἀπὸ τῶν πραγμάτων ἀφαιρούμενος, τέλος δὲ νομίζων τὴν κατὰ μέρος σωματικὴν ἡδονήν, δι' ἣν καὶ φονεύσεις καὶ τὸν πατέρα τὸν σαυτοῦ, εἰ περιῆν, τύψειας, βοσκηματώδη τινα καὶ Σαρδανα- 30 παλικὸν βίον ζῶν, καθάπερ ἀργυρώνητον ἀνδράποδον δέσποιναν θεραπεύων τὴν Φιλήβου θεόν. καὶ οὕτω λέγω, ὅτι οἷς λόγοις ἐκεῖνοι πειθόμενοι τὰ τοιαῦτα ἐτίθεντο. ὅπως τε ἐτίθεντο, τὸ παράπαν οὐκ οἶσθα. ἀλόγως δὲ πρὸς τὸ δοκοῦν σοι φέρῃ, καθάπερ τῶν πλοίων τὰ ἀνερμάτιστα. οὕτωςί πάνυ τοι L 104^v τοῦ ἀληθοῦς λόγον ποιούμενος μέμφῃ τοῖς ἄλλοις ὡς ἀμελοῦσιν αὐτοῦ. B 14^v

Μιχαῆλος. »Εἶτ' οὐκ αἰσχύνῃ ἀδύνατον φάσκων τι τῶν ἄλλων εἶναι μὴ 13, 1 35 οὐσῶν τῶν καθ' ἕκαστα οὐσιῶν. ἄρ' οὐ διαμένουσιν, ὡς ἔφαμεν, τὰ καθόλου; οὐκ εἰσιν αἱ ψυχαὶ καὶ ὅλως τὰ νοητά;«

Ἀνδρόνικος. Ἀποφθάρητι, κάθαρμα. αὐτόν σε γὰρ μᾶλλον αἰσχύνεσθαι 2 ἔδει, ἀνδράσι μαχόμενον, πίθηκον ὄντα, οἷς οὐδέν τι αἰσχύνῃς ἀξιὸν οὐτ'

10 ὁ Θεόδωρος B] L om. | 12 αὐτῆς B αὐτῶ L | μᾶλλον L] B om. | 18 δίκην L B οἶον edit | 21 ἐζήτησας L] B² corr. ex ἐζήλωσας | 22 καινοτομίαις L] B² corr. in κενοτομίας | 23 ὄσας ὥρας L ὄσαι ὥραι B

18 Plat. Theaet. 144b. | 34 Mich. Ap. Obiect. c. 3, 6 (supra p. 165, 33—35).

εἴρηται οὔτε διαπέπρακται. «μη οὐσῶν γάρ, φησὶ Θεόδωρος, τῶν πρώτων οὐσιῶν ἀδύνατόν τι τῶν ἄλλων εἶναι, τῶν ἢ καθ' ὑποκειμένων αὐτῶν λεγομένων ἢ ἐν ὑποκειμέναις αὐταῖς ὄντων.» τὰ τε γὰρ συμβεβηκότα πῶς ἂν εἶεν μὴ τούτων οὐσῶν; τίνας γὰρ ἂν καὶ εἶεν συμβεβηκότα; τὰ τε γένη καὶ τὰ εἶδη τὰ γε ἀχώριστα συναναιρεθεῖη ἂν τοῖς καθ' ἕκαστα ἀνηρημένοις. τὴν 5 δὲ ψυχὴν τὴν γε ἀνθρωπίνην καὶ τὰς χωριστὰς οὐσίας μήτε καθ' ὑποκειμένων τῶν πρώτων οὐσιῶν λεγομένας μήτε ἐν ὑποκειμέναις αὐταῖς οὔσας, οὐδὲν κωλύει εἶναι μὴ οὐσῶν τῶν πρώτων οὐσιῶν. ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον Ἀριστοτέλη, ἀλλὰ καὶ τοὺς αὐτῷ ἐπομένους συκοφαντεῖς ὡς τὸ εἶδος τῇ ὕλῃ συμφθείρεσθαι φάσκοντας, εἰ μὲν καὶ ὀπωσαῖν ἂν ἤψω λόγων Ἀριστοτελικῶν, οὐκ ἂν οὕτως 10 ἡσχημόνεις συκοφαντῶν. ἐκ πολλῶν γὰρ τις τῶν Ἀριστοτέλει εἰρημένων δύναίτο ἂν τὴν γε ἀνθρωπίνην ψυχὴν ἀθάνατον ἀποδειξάι. ἐπεὶ δὲ μηδὲν εἰδῶς αὐτός τε ὕμνεῖς, καὶ τοὺς ἀπλουστέρους ἀναπειθεῖς ταῦτά σοι φρονεῖν, ἡμῖν τὴν τῆς ψυχῆς ἀποδεδειχόσιν ἀθανασίαν, ἐπομένοις Ἀριστοτέλει, οὐ σοῦ γε ἕνεκα — οὐ γὰρ συνοίσεις ἀσυνετώτατος ὢν —, ἀλλὰ τῶν μὴ ἐντυγχανόν- 15 των τοῖς τοῦ Ἀριστοτέλους βιβλίοις, ὡς ἂν μὴ παρακρουσάμενος λάθῃς αὐτούς, οὕτω σου καὶ πρὸς τὸ ἐπιχείρημα ἀπαντητέα ἂν εἴη.

3 Ἐν τοίνυν τῶν περὶ ψυχῆς πρώτῳ· «ὁ δὲ νοῦς ἔοικε, φησὶν, ἐγγίνεσθαι οὐσία τις οὔσα, καὶ οὐ φθείρεσθαι. ἢ γὰρ ἂν ἐφθείρετο ὑπὸ τῆς ἐν τῷ γήρα ἀμαυρώσεως.» συμφανὲς οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων ἀθάνατόν τε αὐτὸν τίθεσθαι 20

B 15 τὴν ψυχὴν καὶ μάλα ἐρρωμένως ἀποδεικνύναι. ἀκμάζει γὰρ τῷ ὄντι, ἀλλ' οὐ συναμαυροῦται τῷ σώματι τῶν ἄλλων ἐν ὑποκειμένῳ τῷ σώματι οὐσῶν συνακμαζουσῶν τε καὶ συναμαρουμένων αὐτῷ. ἔτι ἐν τῶν περὶ γενέσεως ζώων δευτέρῳ· ἔοικε δὲ «ὁ νοῦς, φησὶ, θύραθεν ἐπεισιέναι καὶ εἶναι θεῖος· L 105 οὐδὲν γὰρ αὐτοῦ ἐπικοινωνεῖ τῇ ἐνεργείᾳ σωματικῇ ἐνέργεια.» εἰ τοίνυν ἔξωθεν 25 ἐπεισέρχεται καὶ ἔστι θεῖος, οὐτ' ἐκ τῆς ὕλης ἀπὸ τοῦ δυνάμει εἰς τὸ ἐνεργείᾳ παράγοιτ' ἂν, ἀλλ' ὑπὸ τίνος κρείττονος αἰτίας καὶ τελεωτέρας, τοῦ θεοῦ δηλαδὴ, διὸ καὶ θεῖος· τὸ γὰρ τοῦ θεοῦ θεῖον οὔτε συνεκτείνοντο ἂν τῇ ὕλῃ ἐπεισερχόμενον ἔξωθεν. εἰ δὲ καὶ οὐδεμία σωματικῇ ἐνέργεια ἐπικοινωνεῖ τῇ ἐνεργείᾳ αὐτοῦ, χωριστὴν δὴπου τὴν ἐνέργειαν ἔχει. εἰ δὲ τὴν ἐνέργειαν 30 καὶ τὴν οὐσίαν χωριστὴν ἔξει — ἐν γὰρ τῷ πρώτῳ τῶν περὶ ψυχῆς φησὶν· «εἰ ἔστι τι τῶν τῆς ψυχῆς ἔργων ἢ παθημάτων ἴδιον, ἐνδέχοιτο ἂν αὐτὴν χωρίζεσθαι» — εἰ δὲ ταῦτα, διαμένοι ἂν δὴπου καὶ μετὰ τὴν τοῦ βίου τοῦδε ἀπαλλαγὴν.

4 Ἐτι ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς πολλαχοῦ τὸν νοῦν φησὶ χωριστόν. «χωρίζεσθαι, 35 γὰρ φησὶν αὐτόν, καθάπερ τὸ αἶδιον τοῦ φθαρτοῦ.» καὶ «χωρίζεσθαι δὲ μόνον

8 οὐσιῶν] B² *in marg.* ὄρα περὶ ἀθανασίας ἀναγκαῖα | 13 ταῦτά σοι *scripsit* ταῦτά σοι LB | 17 αὐτούς L σαυτούς B | 19 ἢ γὰρ LB μάλιστα γὰρ Bekker | 26 ἔστι L εἶναι B

1 Theodor. Adv. Plethonem c. 2, 4 (*supra* p. 154, 34—36). | 17 Arist. De Anima α 4. 408b, 18—20. | 24 Arist. Περὶ ζῴων γενέσεως β 3. 736b, 28 sq. | 32 Arist. De Anima α 1. 403a, 10sq. | 35 Arist. De Anima β 2. 413b, 26sq. | 36 Arist. De Anima γ 6. 430a, 22 sq.

τοῦθ' ὅπερ ἐστί, καὶ τοῦτο μόνον ἀθάνατον καὶ αἰδίων», καὶ «οὐδὲ μεμιχθαι
 εὐλογον τῷ σώματι αὐτόν.» καὶ «τὸ μὲν αἰσθητικὸν οὐκ ἄνευ σώματος, ὁ
 δὲ χωριστός», «καὶ οὗτος ὁ νοῦς χωριστός καὶ ἀμιγῆς καὶ ἀπαθὴς τῇ οὐσίᾳ.»
 εἰ οὖν χωριστὸν φησι τὸν νοῦν, ἢ τῇ οὐσίᾳ μόνον ἢ τῇ ἐνεργείᾳ ἢ καὶ ἀμφοῖν
 5 χωριστὸν δοξάζει. ἀλλὰ τῇ μὲν οὐσίᾳ μόνῃ χωριστὸν ὑπολαμβάνειν αὐτὸν
 ἡγεῖσθαι οὐκ εὐλογον. ἐν γὰρ τῷ πρώτῳ φησὶν· «εἰ μηδὲν ἐστὶν ἴδιον αὐτῆς,»
 ἔργον ἢ πάθος δηλαδή, «οὐκ ἂν εἶη χωριστή.» καὶ γὰρ ἀνέργητον μένειν καὶ
 μάτην εἶναι συνέβαινεν ἂν μετὰ τοῦ σώματος τοῦδε ἀπαλλαγῆν. οὐδὲν δὲ
 οὔτε τὸν θεὸν οὔτε τὴν φύσιν μάτην ποιεῖν ἐν πολλοῖς αὐτός φησιν. ἀλλὰ
 10 μὴν οὐδὲ τὴν ἐνέργειαν ἔχοντα χωριστὴν τὴν οὐσίαν ἀχώριστον ἔχειν
 ὑποληπτέα ἂν εἶη δοξάζειν αὐτόν. ἔσπετο γὰρ ἂν τὸ αἰτιατὸν τοῦ αἰτίου
 κρεῖττον εἶναι, αἰτίου μὲν τῆς οὐσίας οὔσης, αἰτιατοῦ δὲ τῆς ἐνεργείας, διὰ B 15^v
 μέσης γε μὴν τῆς δυνάμεως. ἄτοπον δὲ τὰ τοιαῦτα καὶ τῷ τυχόντι περιάπτειν,
 μὴ ὅτι γε Ἄριστοτέλει καὶ ταῦτα ἐν τῷ πρώτῳ λέγοντι· «εἰ ἐστὶ τι τῶν τῆς
 15 ψυχῆς ἔργων ἢ παθημάτων ἴδιον, ἐνδέχοιτο ἂν αὐτὴν χωρίζεσθαι», λείπεται
 δὴ καὶ τὴν οὐσίαν χωριστὴν καὶ τὴν ἐνέργειαν αὐτὸν λέγειν. εἰ δὲ τοῦτο,
 διαμένειν δήπου καὶ μετὰ τὴν τοῦ βίου τοῦδε ἀπαλλαγῆν.

Ἔτι Ἄριστοτέλης ἀμερῆ τὴν ψυχὴν ἀποδείκνυσιν, οὐ τὴν λογικὴν μόνον, 5
 ἀλλὰ καὶ τὴν αἰσθητικὴν. «εἰ γὰρ ἄλλω μὲν, φησί, μορίῳ ἢ αἰσθησις τοῦ λευκοῦ, L 105^v
 20 ἄλλω δὲ τοῦ μέλανος ἀντιλαμβάνεται, παραπλήσιον ἂν ἦν, ὡς εἰ τοῦ μὲν ἐγώ,
 τοῦ δὲ σύ αἰσθοιο.» εἰ δὲ τοῦτο, κρίσις οὐκ ἂν ἦν. ἐν γὰρ δεῖ τὸ κρῖνον εἶναι. ἀμε-
 ρῆς ἄρα ἢ αἰσθητικῆ. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ ἢ λογικὴ πολλῶ κρεῖττον οὔσα. τούτου
 ὑποτεθέντος, ἐπειδὴ πᾶν τὸ φθειρόμενον ἢ καθ' αὐτὸ φθείρεται, ὡς τὸ μέλαν
 ὑπὸ τοῦ λευκοῦ, ἐναντίου γε ὄντος, καὶ τὸ σύνθετον εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη, ἢ
 25 κατὰ συμβεβηκός, ὡς ἡ ἄρμονία τῇ λύρᾳ συμφθαρεῖσα, ἐν ἐκείνῃ τὸ εἶναι ἔχουσα
 καὶ οὐδ' ὀτιοῦν χωριστόν, ἢ ψυχὴ κατὰ συμβεβηκός μὲν οὐκ ἂν φθαρεῖη — δέ-
 δεικται γὰρ ἤδη χωριστὴν ἔχουσα καὶ τὴν οὐσίαν καὶ τὴν ἐνέργειαν — ἀλλὰ
 μὴν οὐδὲ καθ' αὐτό. οὔτε γὰρ εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθει, διαλυθεῖη ἂν — οὐ γὰρ
 σύνθετος ἀμερῆς γε οὔσα ὡς δέδεικται — οὔθ' ὑπὸ ἐναντίου. οὐδὲν γὰρ αὐτῇ
 30 ἐναντίον οὐσία γε οὔση. οὐδαμῶς ἄρα φθείρεται ἢ ψυχὴ.

Ἐπεὶ οὖν τὸ ἀθάνατον εἶναι τὴν ψυχὴν ἡμῖν ἐπομένοις Ἄριστοτέλει 6
 ἱκανῶς ἀποδέδεικται, ἀπαντητέα ἂν εἶη καὶ πρὸς τὸ ἐπιχείρημά σου. τῷ οὖν
 ἐντελέχειαν λέγειν Ἄριστοτέλη τὴν ψυχὴν ἐπεσθαι οἶει καὶ τὸ θνητὴν αὐτὴν
 εἶναι, νομίζων ἅπασαν ἐντελέχειαν ἀχώριστον δεῖν εἶναι τοῦ οὐ ἐστὶν ἐντελέχεια,
 35 ἀπλῶς αὐτὴν λαμβάνων λεγομένην πλεοναχῶς. ἄλλως μὲν γὰρ τὴν φυτικὴν

3 ἀπαθὴς L καθαρὸς B | 4 καὶ ἀμφοῖν L] B om. καὶ | 12 αἰτίου L αἰτία B |
 24 ὑπὸ B ἀπὸ L | 25 ἢ ἄρμονία B] L om. ἢ | συμφθαρεῖσα L συμφαρεῖσα B |
 26 χωριστόν B χοριστόν L | 29 αὐτῇ L αὐτὴ B

1 Arist. De Anima γ 4. 429a, 24. | 2 Arist. De Anima γ 4. 429b, 5. |
 3 Arist. De Anima γ 5. 430a, 17sq. | 7 Arist. de Anima α 1. 403a, 11sq. |
 14 Arist. de Anima α 1. 403a, 10sq. | 19 Arist. ? | 32 cf. Mich. Ap. Obiect. c. 3, 6
 (supra p. 166).

- καὶ ἄλλως τὴν αἰσθητικὴν καὶ ἄλλως τὴν λογικὴν ἐντελέχειαν εἶναι φαμεν. τὴν μὲν γὰρ φυτικὴν ὡς μορφωτικὴν καὶ διαπλαστικὴν τοῦ τῆς αἰσθητικῆς
- B 16** ὄργάνου καὶ λογικῆς, καὶ ὡς χρωμένην αὐτῷ ἀπλούστερόν γε μὴν ἢ κατὰ τὴν αἰσθητικὴν τε καὶ λογικὴν, καθ' ἣν δὴ καὶ τὰ ἐμψυχα λέγεται ζῆν. τὴν δὲ αἰσθητικὴν ὡς αἰσθησιν τῷ ὄργάνῳ παρεχομένην, καὶ ὡς αὐτῷ χρωμένην **5** ποικιλώτερόν γε ἢ κατὰ τὴν φυτικὴν, καὶ ὡς κατὰ τόπον κινουῦσαν, καὶ ἐπὶ τὸ τελειότερον ἄγουσαν, καθ' ἣν δὴ καὶ ζῶον τὸ ἐμψυχον λέγεται. ἀπλῶς δ' ἀμφοτέρας ταύτας οὕτως ἐντελεχείας τοῦ φυσικοῦ καὶ ὀργανικοῦ σώματος καὶ εἶδη διοριζόμεθα ὡς, εἰ καὶ τὸ ἀπλῶς εἶδος τὸ φυσικὸν ἢ καὶ τὸ τεχνητὸν ἐν τῇ προστυχούσῃ ὕλῃ ἐγγίνεσθαι εἴπομεν οἷον τὸ λίθου καὶ ἀνδριάντος, **10** ἐκεῖνου ταύτας ὅλας γινομένης, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο τούτων. τὴν δὲ λογικὴν ὡς ἐπὶ τὸ τελειότατον ἄγουσαν καὶ λογικῶς καὶ χρωμένην καὶ πείθουσαν τὸ
- L 106** ὄργανον ζῆν, κοσμοῦσαν τε τὰ πάθη καὶ λόγῳ παιδεύουσαν αὐτὰ πειθαρχεῖν καὶ ἑαυτῆς ποιουμένην ἐκεῖνο, ἀλλ' οὐ ταύτην γινομένην ἐκεῖνου.
- 7** Τούτων οὕτως ἐχόντων τὴν μὲν φυτικὴν καὶ τὴν αἰσθητικὴν ἀχωρίστους **15** εἶναι ἀνάγκη, τοιαύτας τε ἐντελεχείας αὐτὰς ὑπάρχειν, μὴ οἷας χωρὶς τοῦ οὐ εἰσιν ἐντελέχειαι εἶναι, ἀλλὰ τῷ σώματι συναπόλλυσθαι τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν ἀχωρίστων οὐσῶν. τί γὰρ ἂν καὶ γεννήσοι ἢ γεννητικὴ χωρισθεῖσα, ἢ ἢ θρεπτικὴ θρέψοι, ἢ αὐξήσοι ἢ αὐξητικὴ; τί δ' ἂν ἢ αἰσθητικὴ κινήσοι κεχωρισμένη; ἢ πῶς ἂν αἰσθοῖτο χωρὶς τοῦ σώματος; ὧν δ' αἰ ἐνέργειαι **20** ἀχώριστοι, καὶ αὐτὰς πάντῃ ἀχωρίστους ἀνάγκη εἶναι. τὴν δὲ λογικὴν, ἐπειδὴ τῶν ἐνεργειῶν αὐτῆς, ὧν μὲν δηλονότι τοῦ σώματος χάριν αὐτῇ μόνον δεῖ καὶ αἷς οὐχ οἷον τε χρῆσθαι χωρὶς σώματος, ταύτας ἀχωρίστους τε ἀνάγκη εἶναι καὶ τῷ σώματι συναπόλλυσθαι, ὧν δὲ δεῖ ταύτη οὐ τοῦ σώματος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑαυτῆς χάριν καὶ αἷς οἷον τε χρῆσθαι καὶ χωρὶς σώματος, μᾶλλον **25** δὲ πολλῷ κρεῖττον ἢ μετὰ σώματος, αὐταὶ δ' εἰσὶ τὸ νοεῖν καὶ τὸ βούλεσθαι, ταύτας χωριστάς τε εἶναι καὶ μὴ τῷ σώματι συναπόλλυσθαι, καὶ αὐτὴν ἀνάγκη
- B 16^v** χωριστὴν εἶναι. τοιαύτην γὰρ αὐτὴν ἐντελέχειαν ὑπάρχειν, οἷαν καὶ χωρὶς τοῦ οὐ ἐστὶν ἐντελέχεια εἶναι, καὶ τῷ ὄργάνῳ, ὧπερ ἐχρήτο, μὴ συναπόλλυσθαι. ἐπεὶ γὰρ ἐστὶ τις ἐνέργεια ταύτης χωριστὴ σώματος, καὶ αὐτὴν χωριστὴν **30** ἀνάγκη εἶναι καὶ διαμένειν μετὰ τὸν τοῦ σώματος χωρισμόν.
- 8** Ταῦτ' ἄρα καὶ Ἀριστοτέλης ἀποδοὺς τὸν ὀρισμόν τῆς ψυχῆς ἐπιφέρει· «ἐνίων δὲ ἢ ἐντελέχεια τῶν μερῶν ἐστὶν αὐτῶν», περὶ τῆς φυτικῆς καὶ αἰσθητικῆς τοῦτο λέγων. «οὐ μὴν ἀλλ' ἐνία γε οὐδὲν κωλύει» χωριστὰ δηλαδὴ εἶναι, περὶ τῆς λογικῆς τοῦτο λέγων. ἐπεὶ γὰρ ἢ ψυχὴ καὶ πράττει τι χρωμένῃ **35** τῷ σώματι καὶ θεωρεῖ μὴ δεομένη αὐτοῦ, «οὐδὲν κωλύει», φησί, μέρη τινὰ χωριστὰ τοῦ σώματος εἶναι «διὰ τὸ μηδενὸς εἶναι σώματος ἐντελεχείας», καὶ εἰ ἅπασα ἢ ψυχὴ ἐντελέχεια εἴρηται. ἐκώλυε γὰρ ἂν, εἰ καὶ καθ' ὅλην ἑαυτὴν καὶ κατὰ πᾶσαν ἐνέργειαν ἑαυτῆς σώματος ἦν ἐντελέχεια. ἐπεὶ δὲ

6 γε *scripsi* δὲ L B | 7 τελειότερον L τελειώτερον B | 9 εἶδη L ἢδη B | 18 γεννήσοι] γεννήση L B | 19 θρέψοι] θρέψη L B | αὐξήσοι] αὐξήση L B | κινήσοι] κινήση L B | 20 αἰσθοῖτο L αἰσθοῖσο B | τοῦ σώματος B] L om. τοῦ | 21 ἀνάγκη B *trp. ante* ἀχωρίστους | 24 δεῖ L δὴ B

33 Arist. De Anima β 1. 413a, 5—7. | 36 Arist. De Anima β 1. 413a, 7.

καθ' ὄλην μὲν, οὐ κατὰ πᾶσαν δὲ ἐνέργειαν ἑαυτῆς — οὐ γὰρ δήπου κατὰ τὸν νοῦν· εἴρηται γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ χαλεπὸν καὶ πλάσαι, »ποῖον μόνιον ἢ πῶς ὁ νοῦς συνέξει« — οὐδὲν κωλύει, φησίν, ἐντελέχειαν μὲν εἶναι, ἔνια δὲ τῶν μερῶν L 106^v χωριστά. »ἔτι τε ἄδηλον, φησίν, εἰ οὕτως ἐντελέχεια τοῦ σώματος ἢ ψυχῆ 5 ὥσπερ ὁ πλωτῆρ πλοίου«, διὰ τούτων ἐναργέστερον δεικνύς, ὅπως ἐντελέχειαν φησι τὴν λογικὴν ψυχὴν, ὡς γὰρ πῆ μὲν χρωμένην, πῆ δὲ μὴδ' ὄλως. τοιοῦτο γὰρ τὸ τοῦ πλωτῆρος παράδειγμα. εἰ οὖν ἢ αἰσθητικὴ ἢ πάντῃ χρωμένη ἀχώριστος δήπου τῷ χρῆσθαι, ἢ πῆ μὲν χρωμένη, πῆ δὲ μὴδ' ὄλως, οἷα τυγχάνει οὔσα ἢ λογικὴ, τὸ μὴ χρωμένον αὐτῆς χωριστὸν ἔσται πάντῃ, οὐκέτι 10 τε χωρισθεῖσα ἐντελέχεια σώματος ἔσται, οὐδέ γε ψυχὴ κυρίως, ὡς οὐδέ ὁ πλωτῆρ τῆς νεῶς διαφθαρείσης ἔτι πλωτῆρ, ἀλλ' ὄλη νοῦς, τῶν οἰκείων καὶ συγγενῶν ἀντιλαμβανομένη τρανώτερον. ἄτοπον δὲ οὐδὲν διὰ τῆς ἐντελεχείας πλεοναχῆ λεγομένης τὸν ὄρισμὸν ἀποδοῦναι τῆς ψυχῆς πλεοναχῆ λεγομένης κάκεινης. τῶν γὰρ πλεοναχῆ λεγομένων τοὺς ὄρισμοὺς δι' ὁμοίων 15 ἀποδιδόναι προσήκει. τοῦ γὰρ ὑγιεινοῦ τῶν πλεοναχῆ λεγομένων ὄντος — B 17 ὑγιεινὸν γὰρ σιτῶν καὶ σφυγμῶν καὶ ἀέρα φαμέν· διὰ τοῦ συμμέτρου πλεοναχῆ λεγομένου τὸν ὄρισμὸν ἀποδίδομεν· ὑγιεινὸν γὰρ λέγοντες τὸ συμμέτρως ἔχον πρὸς ὑγιείαν — διὸ καὶ Ἀριστοτέλης μέλλων ἀποδιδόναι τὸν ὄρισμὸν, »εἰ δέ τι κοινὸν ἐπὶ πάσης ψυχῆς δεῖ, φησίν, εἰπεῖν« ὡς τοῦ ὄρου ὄλοσχερῶς καὶ 20 τὸν ὑπογραφικὸν ἀποδοθησομένου τρόπον.

Ὡς μὲν οὖν Ἀριστοτέλης ἀθάνατον οἶδε τὴν λογικὴν ψυχὴν, καὶ ὡς⁹ αὐτὸς παρὰ τὸ πλεοναχῶς ἠπάτησαι, δῆλον. τοῦ δὲ δοκεῖν τισι μὴτ' ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς μὴτ' ἐν τοῖς ἠθικοῖς ἰσχυριζόμενον ἄπτεσθαι Ἀριστοτέλη τοῦ περὶ ψυχῆς ἀθανασίας λόγου, ἀλλ' ἐνδοιάζοντι εἰκότα, ὃ δὴ καὶ Πλήθων ἐν 25 ὄνειδει προφέρων αὐτῷ φαίνεται. καίτοι τὸ θνητὴν αὐτὸν αὐτὴν δοξάζειν οὐκ εἴρηκε πολλὰ καὶ ταῦτα κατ' αὐτοῦ νεανιευσάμενος, ἀλλὰ καὶ συκοφαντίαν αὐτὸ καλεῖ, αἴτιον τὸ τὰς ἐπιστήμας κατὰ γένη διελόμενον τοὺς προσήκοντας ἐκάστη λόγους ἀποδιδόναι πειρᾶσθαι, διακεκριμένην τὴν διδασκαλίαν ποιούμενον σφῶν, ἀλλὰ μὴ μιγνύντα τε καὶ συγχέοντα τὸ τοὺς ἐκάστης ὄρους ὑπερ- 30 πηδᾶν, πρὸς ἀπαιδεύτου ἡγούμενον.

Ὡς δὴ καὶ αὐτὸς Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ζῴων μορίων πρώτῳ δῆλον¹⁰ ποιῶν »πότερον, φησί, περὶ πάσης ψυχῆς τῆς φυσικῆς ἔστι τὸ εἰπεῖν ἢ περὶ L 107 τινος. εἰ γὰρ περὶ πάσης, οὐδεμία λείπεται παρὰ τὴν φυσικὴν ἐπιστήμην φιλοσοφία«. εἴη γὰρ ἂν πάντων ἢ φυσικὴ γνῶσις, εἴπερ ὁ μὲν νοῦς τῶν νοητῶν 35 ἔστι νοῦς, ὡς καὶ ἢ αἰσθησις τῶν αἰσθητῶν αἰσθησις, τῆς δ' αὐτῆς ἐπιστήμης περὶ νοῦ καὶ τῶν νοητῶν θεωρῆσαι, ἐπειδὴ τῶν πρὸς ἀλληλα θεωρία ἢ αὐτὴ

10 κυρίως L κινήσεως B | 11 ὄλη L ὄλως B | 13—14 τὸν ὄρισμὸν . . . λεγομένης B om. | 22 ἠπάτησαι L ἠπάτηται B | 24 ἐνδοιάζοντι] ἐνδιάζοντι L ἐνδειάζοντι B | 25 θνητὴν L θνητὸν B

2 Arist. De Anima α 5. 411b, 18. | 3 cf. Arist. De Anima β 1. 413a, 6 sq. | 4 Arist. De Anima β 1. 413a, 8 sq. | 18 Arist. De Anima β 1. 412b, 4. | 32 Arist. Περί ζῴων μορίων α 1. 641a, 33—36.

- πάντων. ἐπεὶ τοίνυν ἡ τῶν νοητῶν σκέψις τῆς πρώτης φιλοσοφίας ἐστὶ, καὶ ἡ περὶ τοῦ νοῦ ἐκείνης ἂν εἴη. ταῦτ' ἄρα οὐτ' ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς οὐτ' ἐν τοῖς ἠθικοῖς ἐναργέστερον περὶ τούτου διαλεχθῆναι ἠθέλησεν, τῇ πρώτῃ φιλοσοφίᾳ τὴν τοιαύτην πραγματείαν παρείς. οὐ μὴν οὐδ' οὕτως οὐδένα λόγον περὶ τούτου πεποιημένος οὐδὲ πάντῃ καταλειπὼς φαίνεται· ἀλλ' ἐξ ὧν ἐν 5
- B 17^v** τε τοῖς περὶ ψυχῆς ἐν τε τοῖς περὶ ζώων ἐδίδαξεν, ἐρρωμενέστατα ἂν τις ἔχοι τὸ τῆς ψυχῆς ἀποδεικνύειν ἀθάνατον, ὡς δὴ καὶ ἡμῖν ἤδη καλῶς ἀποδέδεικται, ἐξ αὐτῶν λαβοῦσι τῶν Ἀριστοτελικῶν ῥημάτων τὰ λήμματα.
- 11** Τὸ δ' αὐτὸ κἂν τοῖς περὶ φύσεως ποιεῖ. ἐν γὰρ τῷ δευτέρῳ τὴν φύσιν ποιητικὴν ἐπιστήσας αἰτίον φυσικῶν πρέποντα ποιῶν, ἐν τῷ τελευταίῳ καὶ **10** τὴν ἐξηρημένην αἰτίαν ζητεῖ — ἡ δὲ ἐστὶ τὸ πρῶτον κινουῦν — οὐ μὴν ὡς ἄσχετον καὶ ἀπόλυτον, ἀλλ' ὡς σχέσιν ἔχουσαν πρὸς τὸ κινητόν, ἀπὸ τῆς κινήσεως ἀναδραμῶν εἰς αὐτήν. τοῦτο γὰρ φυσικοῦ οὐ τὰ ἐνυλα μόνον καὶ κινητά, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐξηρημένα σκέπτεσθαι καὶ ἀκίνητα, οὕτω γε μὴν ὡς σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὰ κινητά. ἄνευ γὰρ κινήσεως, ἧ φησι Θεόφραστος, **15** περὶ οὐδενὸς λεκτέον ἂν εἴη τῷ φυσικῷ. ἐν δὲ γε τοῖς μετὰ τὰ φυσικὰ πάντα ὑπεραναβὰς καὶ δι' ἄλλης ἐφόδου τὴν μίαν τῶν πάντων ἀρχὴν καὶ μάλα ἐπιστημονικῆς ἀνευρών καὶ προσηκούσης τῇ πρώτῃ φιλοσοφίᾳ ἐν εἶναι αὐτὴν διατείνεται. καὶ ταῦτόν ἐκεῖ νοῦν τε καὶ νοητὸν καὶ νόησιν εἶναι καὶ οὐσίαν καὶ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν. ἐξάψας δ' αὐτῆς πάντα καθάπερ εἴ τις ἀσφα- **20** λεστάτης ἀγκύρας καὶ σεβασθεῖς αὐτὴν ἐνθέως ἀναβοᾷ· »οὐκ ἀγαθὸν πολυκοίρανι, εἰς κοίρανος.« οὕτως Ἀριστοτέλης οἰκειῶς ἐκάστης ἐπιστήμης τοὺς
- L 107^v** λόγους ἀποδιδούς καὶ τὰ φυσικὰ φυσικῶς θεωρεῖ καὶ τὰ θεολογικὰ θεολογικῶς, καὶ τοῖς ἐγκαλοῦσιν αὐτῷ ὡς ἐνδοιαστῶς ἀπτομένῳ, τοῦ γε περὶ ἀθανασίας ψυχῆς λόγου, οὐκ ἐνδίδωσιν, οἷός τε ὧν δεῖξαι σφίσι μηδὲν περαίνουσι κατ' **25** αὐτοῦ. περὶ μὲν οὖν τούτων τοσαῦτα ἀρκεῖ. τὰ δὲ λοιπά σου ἴδωμεν.
- 14, 1** Μιχαῆλος. »Λέγεις σὺ Ἀριστοτέλει συνηγορῶν τὰ ἡμῖν γνωριμώτερα πρῶτα καὶ κυρίως ὄντα εἶναι. τὸ δ' οὐχ οὕτως ἔχει. ἀλλὰ τὰ τῷ νῷ γνωριμώτερα, ἐκεῖνα μᾶλλον ἐστὶ τοιαῦτα, ἧ φησι καὶ αὐτὸς Ἀριστοτέλης ἐν φυσικῇ, ἀντιφάσκειν μὴ ἀίσχυρόμενος.« **30**
- 2** Ἀνδρόνικος. Θεόδωρος τὰ ἡμῖν γνωριμώτερα καὶ πρῶτα κυρίως, ἀλλ' **B 18** οὐ πρῶτα καὶ κυρίως ὄντα φησίν, οὐδ' οὕτω ταῖς χωρισταῖς καὶ θείαις οὐσίαις ταῦτα παραθεωρῶν, ἀλλὰ τοῖς καθόλου, τοῖς γε ἐν τοῖς πολλοῖς. ἧς δὴ καὶ Ἀριστοτέλης δόξης ἐστὶν οὐκ ἐν κατηγορίαις μόνον, ἀλλὰ κἂν τῇ φυσικῇ, οὐκ ἀντιφάσκων ἑαυτῷ, ὡς αὐτὸς ἐμπληκτε οἶει, ἀλλὰ καὶ μάλα σύμφωνος **35** ὧν. νομίσας δ', ὧ κακόδαιμον, ὡς εἰ λάβοις Θεόδωρον κυρίως ὄντα τὰ καθ' ἕκαστα εἰρηκότα, ἐπάξειν ἄτοπόν τι κατ' αὐτοῦ τὴν λέξιν μετέθηκας, ἀλλ' οὐκ ἔλαθες κακουργῶν. δεδόσθω δὲ ὁμῶς καὶ κυρίως ὄντα τὰ καθ' ἕκαστα

17 ἐπιστημονικῆς L ἐπιστημονικῶς B | 28 τῷ νῷ B] L om. τῷ

15 Theophrast. ? | 16 cf. Arist. Metaph. λ 6. 7. 1071 b—1072 a. | 21 Arist. Metaph. λ 10. 1076 a, 4 (Hom. Il. B 204). | 27 Mich. Ap. Obiect. c. 4, 1 (*supra* p. 166, 15—18).

εἰρηκέναι, οὐδ' οὕτως ἡμᾶς αἰρήσεις. ἀποδέδεικται γὰρ αὐτῷ καὶ ἡμῖν αὐτοῖς πρότερον τὰ καθ' ἕκαστα πρῶτας καὶ κυριωτάτας καὶ μάλιστα οὐσίας ὄντα. σὺ δ' εἰ καὶ ἐνταῦθα ἀντειπεῖν ἐβούλου αὐτῷ, τί οὐ καὶ πρὸς τὸν λόγον ἀπῆντας, ᾧ τὰ καθ' ἕκαστα δείκνυσι πρῶτα; ἀλλὰ παρὲς τὸ ἀντιλέγειν, 5 ἄτοπόν τι οὐδαμῇ προσῆκον ἐπάγεις καὶ Ἀριστοτέλη οὐκ αἰσχύνεσθαι φάσκεις, αὐτὸς ὢν ἀναιδέστατος πάντων. ἐπεὶ οὖν σὺ πρὸς τοῦτο οὐδ' ἀντιβλέψαι ἐτόλμησας, ἡμεῖς αὐτὸ καθάπερ ἀήττητον ἔασαντες πρὸς τὸ ἄτοπόν σου ἀπαντῶντές φαμεν, ὡς ἄλλως μὲν τὰ καθ' ἕκαστα πρῶτα, ἄλλως δὲ τὰς χωριστὰς καὶ θείας οὐσίας πρῶτας φαμέν. τὰ μὲν γὰρ καθ' ἕκαστα, καὶ δι' 10 ἄς ἔφαμεν πρότερον αἰτίας καὶ ἔτι ὡς δι' αὐτῶν πρὸς τὴν τῶν χωριστῶν ἐκείνων καὶ θείων οὐσιῶν ἀναγόμενοι γινώσκον, πρῶτά φαμεν· τὰς δὲ χωριστὰς οὐσίας, ὡς καὶ φύσει καὶ ἀξιωματικῶς καὶ τῷ αἰτίῳ τῶν τῆδε πολλῶν πρεσβυτέρας L 108 οὐσας καὶ ὡς διακυβερνώσας, τουτί τὸ πᾶν. πᾶσα γὰρ ἡ τοῦδε τοῦ κόσμου δύναμις ἐκεῖθεν κυβερνᾶται, ὡς ὁ ἡμέτερος προστάτης Ἀριστοτέλης φησίν.

15 Μιχαῆλος. » Ἀλλὰ δὴ καὶ πρὸς τόδε ἀπαντητέον. ὢν φῆς πρῶτως τὰ 15, 1 συμβεβηκότα κατηγορεῖται, ταῦτα πρότερα εἶναι καὶ κυριώτερα καὶ μᾶλλον ὄντα. «

Ἄνδρόνικος. » Ὡν, φησὶ Θεόδωρος, πρῶτως τὰ συμβεβηκότα κατηγορεῖται, 2 ταῦτα πρότερα εἶναι καὶ κυριώτερα καὶ μάλιστα ὄντα, τοῖς καθόλου καὶ B 18^v 20 ἀχωρίστοις αὐτὰ παραβάλλον, ἀλλ' οὐ τῇ πρώτῃ τῶν πάντων ἀρχῇ. διὸ καὶ ἐπιφέρει· » ὁ γὰρ τις ἄνθρωπος περιπατεῖ, οὐχ ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἡ κατὰ συμβεβηκός. « σὺ δ' οὕτω μωρὸς εἶ, ὥστε συκοφαντεῖν ἐθέλων ἐπὶ φανεροῖς οὕτω συκοφαντεῖς, ἐφ' οἷς οὐδένα ἂν λήσης. ἀλλὰ καὶ ὑπὸ παίδων ἀλοΐης συκοφαντῶν καὶ καθάπερ τις μαινόμενος καὶ λυττῶν, δάκνει μὲν καὶ μάλα 25 ἐπιθυμῶν, μὴ δυνάμενος δέ, εἶτα συνηγορεῖς Πλήθωνι, ὅς οὐδὲν μᾶλλον συνηκας αὐτοῦ, καθ' ὅτι Ἀριστοτέλους ἐπιλαμβάνεται, ἢ εἰ ἐτύγχανες ὢν λίθος καὶ οὗτος ὑπερμεγέθης. εἰ γὰρ ᾤετο Πλήθων Ἀριστοτέλη, ὥσπερ αὐτὸς ὑπ' ἀναισθησίας οἶει, τὰ καθ' ἕκαστα τῶν χωριστῶν οὐσιῶν κυριώτερας λέγειν οὐσίας, ῥᾶστα ἂν αὐτὸν καὶ διὰ βραχέων ἐξήλεγξεν. ἀλλ' οὐ τοσοῦτον 30 ἐπόνησεν ἂν, ὥστε καὶ ἀποκαμεῖν. ἀλλ' οὐ τοῦτο αὐτὸν ᾤετο λέγειν, ἀλλ' ὅπερ καὶ ἀληθὲς ἦν, τὸ τὰ καθόλου τὰ γε ἀχώριστα δευτέρας εἶναι οὐσίας, πρὸς ὃ δὴ καὶ ἀπαντᾷ Πυθαγορείοις ἐπόμενος τοῖς καθόλου τοῖς γε ἀχωρίστοις τὸ πρῶτως ὑπάρχειν ἀπονέμουσι, τὸ δ' ἔσχατον ἐν τοῖς μεριστοῖς καταλείπουσιν.

35 Εἰ μὲν οὖν καὶ ἡ τῶν Πυθαγορείων θέσις οὐκ ἄλογος, ἀλλ' οἷόν τε λόγοις 3 ἐνδόξοις, ἄλλοις τε καὶ οἷς Πλήθων χρῆται, κατασκευάσαι αὐτήν, ἄλλος ἂν εἶη λόγος. ἀλλ' ὅτι γε ἡ πρὸς Ἀριστοτέλη Πλήθωνος διαφορὰ τοιαύτη τίς ἐστι, καὶ τυφλῶ φασι δῆλον. σὺ δ' οὐδὲν τῶν τοιούτων εἰδώς, καθάπερ τις

9 γὰρ B *add.* σὺ | 18 κατηγορεῖται L κατηγορεῖσθαι B | 19 καὶ κυριώτερα L | B *om.* καὶ

15 Mich. Ap. Obiect. c. 4, 2 (*supra* p. 166, 22 *sqq.*). | 18 Theodor. Adv. Plethonem c. 2, 5 (*supra* p. 155, 7—10).

σπερμολόγος παρακρούσματα ἅττα καὶ ταῦτα φαῦλα συνειλοχῶς φλυαρεῖς,
 L 108^v μηδὲν μὲν περαίνων, γέλωτα δὲ μόνον ὀφλισκάνων παρὰ τοῖς ἔχουσι νοῦν.
 καὶ μοι δοκεῖ Πλήθων, εἰ περιῆν καὶ σε συνηγοροῦντα εἶδεν αὐτῷ, παρήνεσεν
 ἄν σοι σιγᾶν, ἐκεῖνα τὰ λαμβεῖα καὶ μάλ' ἐν δίκῃ εἰπών·

»μέν, ὦ ταλαίπωρ', ἀτρέμα σοῖς ἐν δεμνίοις.
 ὄρᾳς γὰρ οὐδέν, ὧν δοκεῖς σάφ' εἶδέναι.«

5

16, 1 Περὶ μὲν οὖν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον ἴδωμεν δέ σου καὶ ἄ περὶ τῶν εἰδῶν
 B 19 φλυαρεῖς, ὡς ἂν σου καὶ ἐξ αὐτῶν τὸ ἀμαθές ἐλεγχθῆ. ἐροῦμεν δὴ πρὸς ταῦτα,
 οὐ τὰ εἶδη ἀναιροῦντες, ἀλλὰ σὲ μηδέν, ἐξ ὧν λέγεις, δεικνύντες περαίνοντα.
 οὐ γὰρ ἀρκεῖ τὸ ἀληθῆ λέγειν, ἀλλὰ καὶ ἀποδεικνύναι δεῖ, καὶ τοῦτο μετ' 10
 ἐπιστήμης. ἐκεῖνο μὲν γὰρ παντός καὶ τοῦ τυχόντος, τὸ δ' ἐπιστήμην ἐπαγ-
 γελλομένου. πρῶτον οὖν σου τὸ πρῶτον διακωδωνίσωμεν.

2 Μιχαῆλος. «Ἄπαν γενητόν ἐστὶν ἀπ' ἀρχῆς αὐτῷ ὁμοίας τῷ εἶδει. τῶν
 δὲ γενητῶν τὰ πολλὰ ἀπὸ σήψεως γεννᾶται τῆς γῆς οὐχ ὁμοίας οὐσης αὐτοῖς.
 ἐκεῖνα ἄρα γεννᾶται ἐκ τῶν εἰδῶν ὄντων αὐτοῖς ὁμοίων τῷ εἶδει.» 15

3 Ἀνδρόνικος. Τοῦτι μὲν οὖν σου καὶ λίαν ἀπαίδευτον. εἰπών γὰρ ἅπαν
 γενητόν ἀπ' ἀρχῆς αὐτῷ ὁμοίας εἶναι τῷ εἶδει, ἐπάγεις· τῶν δὲ γενητῶν
 τὰ πολλὰ ἀπὸ σήψεως γεννώμενα οὐκ ἀφ' ὁμοίας αὐτοῖς ἐστὶν ἀρχῆς, ἀντίφασιν
 οὕτω φανεράν συγχωρῶν. ἀντιφάσκει γὰρ τὸ ὁμοίας τῷ οὐχ ὁμοίας. ἅπαν δὲ
 ἀνάγκη φάναι ἢ ἀποφάναι. ψευδές δὲ καὶ τὸ τὰ πολλὰ τῶν γενητῶν ἀπὸ 20
 σήψεως γίνεσθαι. οὐ γὰρ πολλά, ἀλλ' ὀλίγα ἅττα, ὅπου γε ἔνιοι καὶ περὶ
 τῶν ὀλίγων τούτων ἀμφισβητοῦσιν. ἀλλὰ μὴν τὸ τὰ εἶδη λέγειν τὰ γε χωριστὰ
 ὁμοια τῷ εἶδει τοῖς γενητοῖς εἶναι καὶ λίαν ἀναίσθητον. εἰ μὲν γὰρ συνωνύμως
 τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῶν γε εἰδῶν τῶν χωριστῶν καὶ τῶν αἰσθητῶν κατηγορεῖται,
 καθὼς ὁμοια τὰ νοητὰ τοῖς αἰσθητοῖς φῆς, εἰδός τε ἔσται εἰδῶν τοῦ γε πρὸ 25
 τῶν πολλῶν καὶ τοῦ ἐν τοῖς πολλοῖς, καὶ ἅμα ὁ τρίτος εἰσαχθήσεται ἄνθρωπος,
 καὶ προσέτι τούτοις τὸ καὶ εἶδος εἰδῶν εἰρηκέναι δέον γένος εἰπεῖν· οὐ γὰρ
 L 109 εἶδους, ἀλλὰ γένους τὸ εἶδος εἶδος. ἅμα δὲ καὶ συνώνυμα λέγειν τὰ γενητὰ
 τοῖς χωριστοῖς Πλήθων οὐ συγχωρεῖ, ὁμώνυμά τε λέγων τίθεσθαι τοὺς
 ἀξιοῦντας τὰ εἶδη καὶ Ἀριστοτέλη βιαζόμενον καλῶν. εἰ δὲ ὁμωνύμως, πρῶτον 30
 μὲν πως τὸ ὁμωνύμως κατηγορούμενον εἶδος. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ὁ κύων τοῦ τε
 B 19^v χερσαίου τοῦ τε ἀστρώου εἶδος, ἀλλ' ὁμώνυμος φωνή. τὸ δὲ καὶ τὰ εἶδη τοῖς
 γενητοῖς ὁμοια λέγειν, παραδείγματα ὄντα οὖσιν εἰκόσιν, οὐ πάνυ τοι ἐσκεμ-
 μένως εἴρηται, δέον μᾶλλον ὁμοίαν φάναι τὴν εἰκόνα τῷ παραδείγματι. ὅλως
 δὲ κἂν εἰ δοθείη πάντα αὐτῷ ἀτοπώτατα ὄντα, καὶ οὕτως ἀσυλλόγιστα συμ- 35
 περαίνει. οὐ γὰρ εἰ ἅπαν γενητόν ἀπ' ἀρχῆς ἐστὶν ὁμοίας αὐτῷ εἶδει, τὰ δὲ

13 γενητόν L γεννητόν B | 14 γενητῶν L γεννητῶν B | 17 γενητόν L γεννητόν B |
 17. 20 γενητῶν L γεννητῶν B | 23 γενητοῖς L γεννητοῖς B | 27 προσέτι B πρό-
 σεστι L | 28 γενητὰ L γεννητὰ B | 33 γενητοῖς L γεννητοῖς B | 36 γενητόν L
 γεννητόν B | 36 ὁμοίας L ὁμοίως B

5 Eurip. Orest. 258 sq. | 13 Mich. Ap. Obiect. c. 5, 1 (*supra* 167, 4-7).

εἶδη ὁμοια τῷ εἶδει τοῖς γενητοῖς, συλλογισμός τις ἔσται ἐξ ἀνάγκης τῷ ταῦτα εἶναι.

Μιχαῆλος. »Ἐτι πᾶσα γνῶσις ἔστι περὶ τῶν ἀφθάρτων, ἀναγκαίων δν- 17, 1
των τῷ μὴ δύνασθαι ἄλλως ἔχειν. τὰ δὲ φυσικὰ πάντα ἐστὶ φθαρτὰ καὶ μετα-
βλητὰ, συμβεβηκότα ὄντα τῷ ἄλλως ἔχειν δύνασθαι. ἡ γνῶσις ἄρα οὐκ ἔσται
περὶ τῶν φυσικῶν καὶ φθαρτῶν, ἀλλὰ τῶν ἀφθάρτων πέρι. ἅπερ εἰσὶν γί
ιδέαι.«

Ἄνδρόνικος. Περὶ τῶν ἀφθάρτων καὶ ἡμεῖς τὴν ἐπιστήμην φαμέν· τὴν 2
γὰρ ἐπιστήμην οἶμαι γε γνῶσιν ἐνταῦθα καλεῖν. ἐξ ἀναγκαίων γὰρ καὶ αἰδίων
10 καὶ οὐκ ἐνδεχομένων ἄλλως ἔχειν ἢ ἀπόδειξις, ἢ τὴν ἐπιστήμην κτώμεθα.
οὐ μὴν διὰ τοῦτο καὶ τὰς ιδέας ἀνάγκη τίθεσθαι, ἅμα μὲν ὁμωνύμως τῶν
καθ' ἕκαστα κατηγορουμένας, ὥστε καὶ κτησαμένοις τὴν ἐπιστήμην ἐκείνων
οὐπω τὴν τῶν φυσικῶν ἐπιστήμην συμβήσεται κτήσασθαι, ἅμα δὲ καὶ τῷ
τὰ καθόλου, τὰ γε ἐν τοῖς πολλοῖς συνωνύμως κατ' αὐτῶν κατηγορούμενα,
15 ἱκανὰ πρὸς ἐπιστήμην ὑπάρχειν, ἀφθαρτα ὄντα καὶ ταῦτα καὶ οὐκ ἐνδεχόμενα
ἄλλως ἔχειν τῷ τε διαμένειν αἰεὶ. ἕως γὰρ ἂν ἦ τὸ πᾶν, ἄνθρωπος ἔσται καὶ
ἵππος καὶ βοῦς τῷ τε τὰς ὁλότητας ἀφθάρτους ἔχειν, κἂν ἔχη τὰ μέρη φθαρτὰ.
ἄτοπον δὲ οὐδὲν τίθεσθαι τι τοιοῦτον· τὰ γὰρ ἀπλᾶ σώματα, ἃ στοιχεῖά
φαμεν, τὰς ὁλότητας ἀφθάρτους ἔχοντα τὰ μέρη γε μὴν ἔχει φθαρτὰ. εἰ δὲ L 109^v
20 καὶ διὰ τὸ μηδέποτε φθαρῆσθαι αἰδιά τις φαίη τὰ καθόλου, εὐλογά τε φήσει
καὶ Πλάτωνι συνωδά. δς ἐν τῷ Τιμαίῳ τοὺς θεοὺς φησιν »ἀθανάτους μὲν
οὐκ εἶναι οὐδ' ἀλύτους τὸ πάμπαν, οὐ τι γε μὴν λυθῆσθαι γε οὐδὲ τεύξεσθαι
θανάτου μοίρας«.

Εἰ δὲ τὰ καθόλου τοσαυταχῆ λέγειν ἐνδέχεται αἰδία, ἢ δὲ ἀπόδειξις ἐκ³ B 20
25 τοιούτων, ἢ τὴν ἐπιστήμην κτώμεθα, οὐκ ἀνάγκη, εἴπερ ἐστὶν ἐπιστήμη,
καὶ τὰ χωριστὰ εἶδη τιθέναι. ἀλλὰ καὶ τῶν εἰδῶν μὴ ὄντων τῶν χωριστῶν
ἐπιστήμη οὐκ ἀναιρεῖται· ἀλλὰ μὴν εἰ ὧν εἰσὶν ἀρχαὶ καὶ αἷτια γνωριστικά,
τούτων ἐπιστήμην εἶναι χρή· τῶν δὲ φυσικῶν εἰσὶν ἀρχαὶ καὶ αἷτια γνωριστικά,
καὶ τούτων δήπου ἐπιστήμην εἶναι ἀνάγκη. χωρὶς δὲ τούτων εἰ τὴν ἐπιστήμην
30 περὶ τῶν αἰεὶ καὶ ὡσαύτως ἐχόντων εἶναι φαμεν, τῇ δὲ περὶ φύσεως πραγ-
ματεία περὶ τοῦ κινητοῦ ὄντος ἢ τοιοῦτον ἢ σκέψις ἐστὶ — τοῦτο δὲ αἰεὶ ἢ
τοιοῦτον ὡσαύτως ἔχει — καὶ τὴν περὶ θέσεως θεωρίαν ἐπιστήμην ἀνάγκη
εἶναι. ὅτι δὲ τὸ κινητὸν ὄν ἢ τοιοῦτο τῇ φυσικῇ ὑποκείμενον, δῆλον ἐξ ὧν
τε τὴν φύσιν ἀρχὴν κινήσεως ὀρίζομεθα, ἐξ ὧν τε Θεόφραστός φησι περὶ
35 οὐδενὸς ἄνευ κινήσεως λεκτέον εἶναι τῷ φυσικῷ. εἰ δὲ τις τὴν περὶ φύσεως
ἐπιστήμην φιλονεικῶν ἀναιρεῖ διὰ τὴν ἐν τοῖς φυσικοῖς μεταβολήν, τὴν Ἡρα-
κλείτου θέσιν ἢ καὶ τὴν Κρατύλου συμβήσεται λέγειν αὐτῷ, τοῦ μὲν δις ἐν
τῷ αὐτῷ ποταμῷ μὴ οἶόν τε ἐμβῆναι εἰπόντος, Κρατύλου δὲ μηδὲ ἅπαξ. εἰ

1 γενητοῖς L γενητοῖς B | 9 γὰρ L τε B | 24 λέγειν L] B corr. λέγειν ex
λέγοντα | 30 περὶ τῶν L περὶ ὧν B | 33 φυσικῆ L φύσει B | 38 μηδὲ L μὴ B

3 Mich. Ap. Obiect. c. 5, 2 (*supra* p. 167, 7—10). | 21 Plat. Tim. XIII.
41b. | 37 cf. Plat. Cratyl. 402a. | 38 cf. Arist. Metaph. γ 5. 1010a, 7 sqq.

γὰρ καὶ διὰ τὸ ἀριθμῶ μεταβάλλειν οὐκ ἐπιστησόμεθα, διὰ τὸ εἶδει μὴ μεταβάλλειν ἐπιστησόμεθα. τὸ δὲ καὶ τὰ φυσικὰ πάντα φθαρτὰ λέγειν ἡλίθιον πάντη. τὰ τε γὰρ οὐράνια σώματα ἀίδια πάντως καὶ ἀφθαρτα. τὰ τε ἀπλᾶ σώματα, ἃ στοιχεῖά φαμεν, κἂν τὰ μέρη φθαρτὰ ἔχη, ἀφθάρτους γε μὴν τὰς ὁλότητας ἔχει. καίτοι πολὺ κάλλιον ἦν διὰ ταῦτα μέγιστα μέρη τοῦ κόσμου 5 ὄντα καὶ τᾶλλα μικρὰ ὄντα φθορᾶς ἀπολύειν ἢ διὰ ταῦτα καὶ τῶν μεγίστων καταγινώσκειν φθοράν. τὸ δὲ καὶ συμβεβηκότα λέγειν τὰ φυσικὰ πάντα οὐχ ὑγιαίνοντος ἦν. τίνι γὰρ καὶ συμβήσεται; τὸ γὰρ συμβεβηκὸς τῶν πρὸς τι.

L 110 ἀλλὰ μὴν εἰ καὶ δοθείη τὸ τῶν φυσικῶν ἐπιστήμην μὴ εἶναι, τὰ διανοητά — ταῦτα δ' εἰσὶ τὰ μαθηματικά — ἐπιστητὰ δήπου θήσουσι. καίτοι οὔτε ἡ 10 ἀριθμητικὴ τὸν αὐτοαριθμὸν θεωρεῖ, ἀλλὰ τὸν μαθηματικὸν ἀριθμὸν, οὔθ'

B 20^v ἡ γεωμετρία τὸ αὐτομέγεθος, ἀλλὰ τὸ μαθηματικόν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἐπιστῆμαι δὲ πάντως αὗται, εἰ μὴ σύ γε, ὦ λῶστε, ἄλλως ἀξιοῖς.

4 Εἰ δὲ τις διὰ τὴν τῶν νοητῶν ἐπιστήμην βελτίω εἶναι πολλῶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ταύτην μόνην ἐπιστήμην καλεῖ, τὰς δ' ἄλλας οὐκ ἀποδέχεται, 15 τὸ μὲν τὴν ἐπιστήμην ἐκείνην βελτίω εἶναι καὶ ἀκριβεστέραν καὶ ἡμεῖς τιθέμεθα, ἀνωτέραν τε πασῶν τῶν ἄλλων οὔσαν ἐπιστημῶν καὶ μάλιστα ἐπιστήμην καὶ θεῖαν. τό τε γὰρ ὑποκείμενον, περὶ δὲ πραγματεύεται, νοητὸν καὶ θεῖον ἐστίν, ταῖς τε ἀρχαῖς ἀπλουστέραις πολλῶ χρῆται, τό τε εἶδος τῆς γνώσεως ἀκριβέστερον ἔχει τῶν ἄλλων, κἂν ἡ μὲν τῶ ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, αἱ δὲ πολλαὶ 20 τῶν μαθηματικῶν τῶ διότι χρῶνται. καίτοι περὶ τούτου ἀπορήσειεν ἂν τις· ἀλλ' ἔστω νῦν ἐκείνης τὸ ὅτι τοῦ διότι τῶν ἄλλων ἀκριβέστερον. οὐ μὴν διὰ τοῦτο ἀπαξιώσομεν μὴ οὐ καὶ τὰς ἄλλας, ἃς ἔφην, ἐπιστήμας καλεῖν, εἰ μὴ σύ γε ταύτας ὑπὸ πλούτου σοφίας ἐκ τοῦ σοῦ βιβλίου διεγράψας. ὁ δ' ἐν πολιτεῖαις Σωκράτης· ὄμμα φησὶ ψυχῆς ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων ἀπο- 25 τυφλούμενον καὶ κατορυττόμενον, διὰ τούτων μόνων, τῶν μαθηματικῶν δηλαδή, ζωπυροῦται καὶ ἀνεγείρεται μυρίων ὄν κρεῖττον σωθῆναι σωματικῶν ὀφθαλμῶν.

5 'Αλλ' ἴσως σὺ τῶ βελτίω τὴν σοφίαν εἶναι τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν τὰς ἄλλας οὐκ ἐθέλεις ἐπιστήμας ἀξιοῦν. οὐ γὰρ οἶσθα σὺ τῶν ἐπιστημῶν ἄλλην 30 ἄλλης κατὰ πλείους τρόπους ἀκριβεστέραν τε οὔσαν καὶ προτέραν, ἐπιστήμας γε μὴν ἀπάσας. ἡ τε γὰρ τῶ διότι χρωμένη τῆς τῶ ὅτι ἀκριβεστέρα ἐστίν, ἡ τε νοητὸν ἔχουσα τὸ ὑποκείμενον τῆς αἰσθητὸν ἐχούσης, ἡ τε ταῖς ἀρχαῖς ἀπλουστέραις χρωμένη τῆς μετὰ προσθήκης τινός. ὢν αὐτὸς οὐδὲν εἰδῶς ἐξελαύνεις μὲν φυσικὴν, καταφρονεῖς δὲ τῶν μαθηματικῶν. ὥσπερ δὲ αὐτὸς 35 οὐρανὸν ὑπεραναβάς καὶ τοῦ Διὸς γενόμενος ὀπαδὸς τὸν μυστικὸν Ἰακχον

L 110^v τοῖς περὶ ἐκεῖνον συγχορεύων θεοῖς, ἡμεῖς τε τοὺς ἀνθρώπους ἐφημέρους

B 21 καλεῖς καὶ περιφρονεῖς οὐ τὸν ἥλιον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀναστρον σφαῖραν αὐτήν.

1 οὐκ ἐπιστησόμεθα . . . μεταβάλλειν L] B om. | 27 σωθῆναι L] B om.

25 cf. Plat. Pol. VII. 533d.

Ἄλλὰ μὴν εἰ καὶ τὰς μαθηματικὰς διαγράψομεν, οὐδ' οὕτως ἀνάγκη εἶναι δι' αὐτὸ τὰ εἶδη τιθέναι. οὐ γάρ, εἰ τῶν μὲν ἀφθάρτων μόνων ἐπιστήμη ἐστὶ, τὰ δὲ εἶδη ἀφθάρτα, συλλογισμὸς τις ἔσται. ἐν γὰρ δευτέρῳ σχήματι κατηγορικὸς οὐκ ἔστι συλλογισμὸς, εἰ μὴ ἐν τοῖς ἀντιστρέφουσιν. ὅπερ ἐνταῦθα 5 οὐκ ἔστιν. οὐ γάρ, εἴ τι ἰδέα, ἀφθάρτον καὶ, εἴ τι ἀφθάρτον, ἰδέα. πολλὰς γὰρ καὶ ἄλλας οὐσίας οἱ περὶ Πλάτωνα — τὸν γὰρ Ἀριστοτέλη σοῦ χάριν ἐῶ — νοητὰς καὶ νοεράς παρὰ τὰς ἰδέας τίθενται, καὶ πρὸ τῶν εἰδῶν τὸ αὐτοὸν καὶ πρὸ γε ἐκείνου τὸ αὐτοῦν. τὸ γὰρ πρῶτον κατὰ Πρόκλον οὐκ ὄν, ἀλλ' ἐν μόνον. ὥστε καὶ τῶν εἰδῶν μὴ ὄντων, αὐτῶν γε μὴν ἐπιστήμη ἐστὶ 10 ἀφθάρτων τε ὄντων καὶ αἰδίων. οὐκ ἄρα ἐξ ὄν ὑπέθου, ἐξ ἀνάγκης δὲ βούλει συμβαίνει τῷ ταῦτα εἶναι.

Ἴσως οὖν νεμεσήσουσιν ἡμῖν πλεῖστοι· τοιαῦτα πρὸς σέ λέγουσιν, ἄνθρωπον 7 ἀμαθῆ τε καὶ βέβηλον. ταῦτόν γάρ ἐστιν, ὡς εἰ καὶ πρὸς ἀγεωμετρήτους ἀποδείξεις ἂν ἐχρώμεθα γεωμετρικαῖς. συγγνώσονται δὲ ὁμῶς, ἅτε οὐ σοῦ 15 γε χάριν τοῦ ἀμαθοῦς, ἀλλὰ τῶν ἐντυγχανόντων τῷ βιβλίῳ, ὡς δὴ τοι λόγου ἄξιον ἔχοιεν ἂν ἰδεῖν ἐν αὐτῷ, βαθυτέρων τε ἀπτομένοις ζητημάτων καὶ τὴν σὴν ἕξιν ὑπερβαλλόντων καὶ τὸν λόγον ἐσθ' ὅτε μηκύνουσι. τούτοις μὲν οὖν σου τοῖν δυοῖν λόγοις ὁ μὲν πρῶτος ἀναίσθητόν σε ἀπέδειξεν, ὁ δὲ ἕτερος οὐδὲν συμπεραίνει. ἴδωμεν δὲ σου καὶ τοὺς λοιπούς.

20 Μιχαῆλος. »Καὶ μὴν καὶ τὸ ἐπὶ πλέον ἅπαν οὐκ ἀντιστρέφει διὰ τὸ τῶν 18, 1 οὐκ ἀντιστρεφομένων τὸ ἕτερον πλείω περιέχει καθολικώτερον ὄν. τὰ δὲ γένη καὶ τὰ εἶδη τῶν ἐπὶ πλέον ὄντα καὶ καθολικώτερα περιέχει τὰ καθ' ἕκαστα ἐλάττω ὄντα καὶ μερικώτερα. τὰ ἄρα εἶδη πρῶτα καὶ κυριώτερα τῶν καθ' ἕκαστα.«

25 Ἀνδρόνικος. Οὐδ' ἐνταῦθα ἐξ ἀνάγκης ἐκ τῶν τεθέντων τῷ ταῦτα εἶναι 2 συμβαίνει τὸ τὰ εἶδη πρῶτα καὶ κυριώτερα τῶν καθ' ἕκαστα εἶναι, ἀλλὰ τὸ Β 21' μὴ ἀντιστρέφειν μόνον. ὁ δὲ καὶ ἡμεῖς συγχωροῦμεν, ἦν περὶ τῶν ἐν τοῖς πολλοῖς καθόλου λέγῃς. εἰ δὲ περὶ τῶν χωριστῶν εἰδῶν, οὐ μόνον οὐδέν, L 111 ὡς εἴρηται, συμπεραίνεται, ἀλλὰ καὶ θάτερον τῶν λημμάτων ψευδές. οὔτε 30 γὰρ οὕτω καθόλου τὰ εἶδη φασὶν οἱ κομίσαντες, ὡς τῶν καθ' ἕκαστα περιεκτικά, ἀλλ' ἢ πλεῖστα μερικὰ τῇ μεθέξει ἐκείνων τοιαῦτα λέγεται. οἱ γὰρ καθ' ἕκαστα ἄνθρωποι τῇ τοῦ αὐτανθρώπου μεθέξει ἄνθρωποι. καὶ ἅμα, εἰ καὶ δώσει τις τοῦτο, χαλεπὸν καὶ πλάσαι, πῶς περιέξει. εἰ μὲν γὰρ δυνάμει, ἄτοπον· ἀτελέστερα γὰρ τῶν καθ' ἕκαστα ἔσται ἐνεργεία ὄντων, δυνάμει γε 35 ἐκεῖνα ὄντα. εἰ δ' ἐνεργεία, γελοῖον· αἰσθητὰ γὰρ ἔσται καὶ σωματοειδῆ καὶ ἄπειρον ἕκαστα, ἐξ ἀπίρων τῶν κατὰ μέρος συγκείμενον. οὕτω σύ, Κρόνε, τὰ Πλάτωνος οἴσθαι, Πλάτωνι συνηγορῶν.

2 οὐ γάρ L εἰ γάρ B | 8 πρό γε L πρὸ τοῦ γε B | 19 ἴδωμεν δὲ L ἴδωμεν οὖν B | 32 αὐτανθρώπου L αὐτοανθρώπου B

20 Mich. Ap. Obiect. c. 5, 3. (*supra* p. 167, 11—14)

Mohler, Kardinal Bessarion. III.

19, 1 Μιχαήλος. »Καὶ μὲν δὴ τὰ εἶδη τῶν κατὰ φύσιν εἶναι ὀρίζονται αἰώνια παραδείγματα. τὸ δ' ὄν αἰωνίως ὑφέστηκε. πᾶν δὲ τὸ ὑφεστηκὸς παράδειγμα καὶ αἰώνιον πρῶτον καὶ μᾶλλον ὄν τῶν εἰκόνων. τῶν τοίνυν καθ' ἕκαστα μᾶλλον οὐσίαι τὰ εἶδη.«

»Καὶ τὸ αἰεὶ δὲ ὄν τοῦ παρὰ μέρος ὄντος μᾶλλον ὑπάρχον. τὸ οὖν εἶδος 5 αἰεὶ ὄν τυγχάνει. τὰ δὲ καθ' ἕκαστα φθείρεται παρὰ μέρος, καὶ αὐτῶν ἢ παρὰ μέρος ἐνέργεια. δῆλον ἄρα τὸ λῆγον.«

2 Ἀνδρόνικος. Ἐν τούτοις ἄμφοιν τοῖν λόγοιν τὸ ἐν ἀρχῇ διαρρήδην αἰτεῖς. λαβὼν γὰρ τὸ αἰώνιον ὑφεστηκὸς καὶ τὸ αἰεὶ ὄν μᾶλλον εἶναι οὐσίας τῶν καθ' ἕκαστα καὶ φθειρομένων, καὶ προσλαβὼν τὸ τὰ εἶδη αἰωνιά τε καὶ αἰεὶ ὄντα 10 εἶναι, ὅπερ οὐ δίδοται, οὐ συμπεραίνεις καὶ μᾶλλον οὐσίας εἶναι αὐτά. ἡμεῖς δὲ σοὶ φαμεν, ὡς ἐὰν μὲν δεῖξῃς τὰ εἶδη εἶναι, ἡμεῖς σοὶ παραχρῆμα δώσομεν μᾶλλον τε οὐσίας καὶ κυριωτέρας εἶναι. ἀνάγκη γάρ, ἕως δ' ἂν μήτ' αὐτὸς οἶός τε ἦς δεῖξαι, μήθ' ἡμεῖς διδῶμεν, τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖς λαμβάνων τὸ ζητούμενον ὡς ὁμολογούμενον. 15

20, 1 Μιχαήλος. »Ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ γινόμενον ἅπαν τέτρασιν αἰτίοις γίνεσθαι πέφυκε, ποιητικῶ αἰτίῳ πρῶτως, εἰδικῶ ἐπομένως, ὕλικῶ ἀκολουθῶς, τελικῶ ἐφεξῆς. τὰ δὲ οὖν καθ' ἕκαστα τῶν γινομένων εἶναι λέγεται — γίγνεται δὲ ἐξ ὧν ἔφαμεν — ὕστερα ὄντα πρῶτων ὄντων, καὶ ἔτι τοῦ εἶδους πρῶτου γε ὄντος τῆς ὕλης, καθ' ὅποτερονοῦν ἂν εἴποις σημαινόμενον τοῦ προτέρου. 20 δῆλον ἄρα τὸ λῆγον.«

2 Ἀνδρόνικος. Πρῶτον μὲν τοῦτό σοι οὐ κατὰ Πλάτωνα εἴρηται, τέσσαρα B 22 τὰ αἰτία τιθεμένων. Ἀριστοτέλους γὰρ τοῦτο. οἱ δὲ περὶ Πλάτωνα καὶ ἕτερα δύο προστιθέασι παραδειγματικόν τε καὶ ὀργανικόν. ἔπειτα τὸ ποιητικὸν οὐχ ἀπλῶς πρῶτον. τῇ γὰρ ἐπινοίᾳ πρῶτον τὸ τελικόν. ὁ γὰρ οἰκοδόμος προ- 25 L 111^v ἐπινοήσας, οἷαν δεῖ τὴν οἰκίαν οἰκοδομῆσαι, οἰκοδομεῖ. ψευδὲς δὲ καὶ τὸ τὸ εἶδος τῆς ὕλης πρῶτον λέγειν κατὰ πάντα τοῦ προτέρου τὰ σημαινόμενα. τῷ γὰρ ἀξιώματι μόνον πρῶτον, ἀγαθόν τε ὄν καὶ θεῖον καὶ ἐφετόν, τῷ χρόνῳ δὲ ἢ τῇ τάξει ἢ τοῖς ἄλλοις τοῦ προτέρου σημαινομένοις τὸ πρῶτον. ἀπλῶς δὲ πρὸς τὸ ἐπιχείρημα, τὸ μὲν ἅπαν τὸ γινόμενον τέτρασιν αἰτίαις γίνεσθαι 30 ἀληθὲς καίτοι τῶν ἀπὸ σήψεως ἢ καὶ ἀπὸ ταῦτομάτου καὶ τύχης γινομένων, ἀπορήσειεν ἂν τις.

3 Ἄλλ' ἔστω τοῦτο νῦν ἀληθὲς, οὐκ ἀμφισβητῶ. τὸ δὲ τὰ καθ' ἕκαστα τῶν γινομένων εἶναι, εἰ μὲν περὶ τῶν γεννητῶν καὶ φθαρτῶν τοῦτο λέγεις, ἀληθὲς, εἰ δὲ περὶ τῶν αἰδίων, λέγω δὴ περὶ τῶν οὐρανίων σωμάτων, ψευδὲς. 35 ἀγέννητα γὰρ ἐκεῖνα καὶ ἀφθαρτα ἐν τοῖς περὶ οὐρανοῦ ἀποδέδεικται. τό γε

3—4 πρῶτον . . . εἶδη *supplevi sec. loc. cit.*] καὶ ἐξῆς L B | 6—7 τὰ δὲ καθ' ἕκαστα . . . λῆγον *supplevi sec. loc. cit.*] καὶ ἐξῆς L B | 11 καὶ μᾶλλον L] B *om.* καὶ | 14 ἦς L ἢ B | 18—22 εἶναι . . . λῆγον *supplevi sec. loc. cit.*] L B *om.* | 34 γεννητῶν L γεννητῶν B

1 Mich. Ap. Obiect. c. 5, 4. (*supra p. 167, 15—18*) | 5 Mich. Ap. Obiect. c. 5, 5. (*supra p. 167, 19—21*) | 16 Mich. Ap. Obiect. c. 5, 6. (*supra p. 167, 22—26*)

μὴν ἐκ πρώτων ὄντων τῶν καθόλου γίνεσθαι τὰ καθ' ἕκαστα ὕστερα ὄντα, εἰ μὲν περὶ τῶν χωριστῶν λέγεις εἰδῶν — περὶ γὰρ αὐτῶν φαίνη τὸν λόγον ποιούμενος — οὕτω ἔδειξας εἶναι ταῦτα. ὥστε πῶς ἔσται πρῶτα; εἰ δὲ περὶ τῶν ἐνύλων λέγεις εἰδῶν, ἢ ψευδῆ λαμβάνεις, ἢ ἀσυλλόγιστος ὁ λόγος ἐστί. 5 ψευδῆ μὲν, εἰ τὰ καθόλου φύσει πρῶτα ὄντα ἀπλῶς πρῶτα λαμβάνεις, τῶν καθ' ἕκαστα καὶ ὡς πρὸς ἡμᾶς πρώτων ὄντων καὶ ὡς ἐν αὐτοῖς τῶν καθόλου τὸ εἶναι ἐχόντων· ἀσυλλόγιστος δέ, εἰ τὰ καθόλου τῇ φύσει πρῶτα λαβόν, ἔπειτα τὸ ἀπλῶς πρῶτα ἀντὶ τοῦ φύσει πρῶτα μεταλαμβάνεις, παρὰ τὸ πη καὶ ἀπλῶς ἀπατώμενος. ὥστε πῶς δῆλον φῆς τὸ λῆγον, ὃ πάντα σὺ τολμῶν, 10 οὕτω περιφανῶς παραλογιζόμενος;

Μιχαῆλος. »Ἐτι γε μὴν δυοῖν πούτοις ὄντοις νοῦ καὶ αἰσθήσεως τὸν νοῦν 21, 1 ἅπας ὁ τῶν φιλοσόφων δῆμος φασὶ πρῶτον εἶναι καὶ κυριώτερον καὶ μᾶλλον B 22^v ὄν, καθότι ὁ μὲν αἰεὶ ὢν τὴν τε τῶν νοητῶν πάντων καὶ τῶν αἰσθητῶν κατάληψιν ἔχει, ἢ δὲ τῶν αἰσθητῶν μόνων θνητῆ οὔσα θνητῶν ὄντων. ὅσῳ τοίνυν 15 τὸ νοητὸν τοῦ αἰσθητοῦ κυριώτερον, καὶ πάλιν τοῦ αἰσθάνεσθαι τὸ νοεῖν, τοσοῦτω καὶ τὰ εἶδη συγγενῆ αὐτῷ ὄντα πρῶτα καὶ κυριώτερα τῶν καθ' ἕκαστα αἰσθητῶν καὶ μεταβλητῶν ὑπαρχόντων.«

Ἀνδρόνικος. Ἐκεῖνό μοι πρῶτον φράσον, ὃ λῶστε, πῶς ὁ νοῦς τῶν 2 νοητῶν πάντων καὶ αἰσθητῶν κατάληψιν ἔχει, πῶς δ' ἢ αἰσθησις μόνων τῶν 20 αἰσθητῶν θνητῆ οὔσα θνητῶν. εἰ γὰρ θνητοῦ τὸ τῶν θνητῶν ἔχειν κατάληψιν, καὶ ὁ νοῦς θνητὸς ἂν εἴη, ἢ κατάληψιν ἔχει τῶν αἰσθητῶν θνητῶν γε ὄντων. ἔπειτα οὐχ ἀπλῶς τὰ αἰσθητὰ θνητά. ἀλλὰ τὰ γενητὰ μόνον καὶ φθαρτά. τὰ γὰρ οὐράνια αἰσθητὰ ὄντα, ἀίδια ὅμως ἐστί. πῶς δὲ καὶ τὰ συγγενῆ τῷ νῷ μᾶλλον οὐσίαι; εἰ μὲν γὰρ ὑφέστηκεν, ἀληθές. εἰ δ' οὐχ ὑφέστηκε, L 112 25 πῶς; τὰ γὰρ ἐν ἄλλοις ὑπάρχοντα πῶς ἂν μᾶλλον οὐσίαι εἶεν τῶν, ἐν οἷς ὑπάρχει, καθ' αὐτὰ ὄντων; εἰ οὖν περὶ τῶν ὑφεστῶτων λέγεις εἰδῶν, τὸ ἐν ἀρχῇ πάλιν αἰτεῖς. οὕτω γὰρ ἔδειξας εἶναι ταῦτα. ὥστε μὴ ματαιολόγεις.

Μιχαῆλος. »Πάνυ τοι ὀρθῶς φάσκει καὶ τῇ τοῦ Πλάτωνος ἀξίως καὶ 22, 1 ἑαυτοῦ ἐπιστήμη. εὖ γε, ὃ Πλήθων, ὡς ἄμαχός σοι ὁ λόγος, καὶ τῆς Ἀριστοτέ- 30 λους σοφίας πολλῶ τῷ μέσῳ προέχων.«

Ἀνδρόνικος. Εἰ μὲν ἄμαχος ἢ οὐκ ἄμαχος, αὐτόφασι δείξει. ἐκεῖνο δέ 2 μοι λέγε, τίσι τῶν παλαιῶν Πλάτων Ἀριστοτέλους σοφώτερος ἔδοξεν, ὅπου τῶν μὲν θεμένων τῷ Πλάτωνι οἱ πλείους καὶ βελτίους τὰ Ἀριστοτέλους μετ' ἀκριβείας ὑπεμνημάτισαν, τῶν δ' Ἀριστοτέλει θεμένων ἔνιοι Πλάτωνι καὶ 35 ἀντεῖπον. οὕτω δ' ἀχάλινον ἴσχει τὸ κάθαρμα στόμα καὶ γλῶσσαν ἀκόλαστον, καὶ οὕτω τούτοις ἐαλώκει τοῖς πάθεσιν, ὥστε λόγοις μὲν, οὐ δ' οἰστισινοῦν πρὸς ἀπόδειξιν χρῆται τοῦ ζητουμένου. κἂν χρήσηται δέ, παραλογίζεται

13—17 καὶ τῶν αἰσθητῶν . . . ὑπαρχόντων *supplevi sec. loc. cit.*] L B om. | 23 καὶ φθαρτά L] B om. καὶ | 26 καθ' αὐτὰ L καὶ καθ' αὐτὰ B | 31 αὐτόφασι LB | 36 οἰστισινοῦν L οἷς τισινοῦν B

11 Mich. Ap. Obiect. c. 5. 7. (*supra p. 167, 27—33*) | 28 Mich. Ap. Obiect. c. 6, 2. (*supra p. 168, 4—6*)